

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Управление „Емисионно“
Дирекция „Емисионна политика и контрол“

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

юли – септември 2006 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2006 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 6422.6 млн. лв. В сравнение с края на м. юни 2006 г. те са нараснали с 445.6 млн. лв., или със 7.45%, което е с 0.05 процентни пункта по-малко от нарастването им през същия период на 2005 г.

Стойността на парите в обращение (отчетена към края на всеки месец) не показва значими отклонения от очакваните за отчетния период. Тенденцията към по-бавното им в сравнение с минали години нарастване от началото на годината продължи и през третото тримесечие на 2006 г. През този период на годината нарастването на парите в обращение се свързва предимно с летния туристически сезон и е следствие от по-големите търговски обороти на фирмите през тези месеци.

През отделните месеци на периода юни – септември се наблюдава цикличност на процесите, която се характеризира с по-ниски стойности на парите в обращение в началото и

в края на съответния месец, и с относително по високи в средата на месеца. Тя е породена от по-голямото търсене на налични пари в средата на месеците, главно за изплащане на пенсии и заплати.

Пари в обращение (млн. лв.)

ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ	30.IX.2005	30.VI.2006	30.IX.2006	Изменение	
				в %	в %
общо в т.ч.	1	2	3	(3-1)/1	(3-2)/2
	5594.0	5977.0	6422.6	14.81%	7.45%
Банкноти	5503.6	5878.8	6318.2	14.80%	7.47%
Разменни монети	87.7	95.1	101.3	15.54%	6.50%
Възпоменателни монети	2.7	3.1	3.1	13.20%	0.17%

За период от една година нарастването на парите в обращение е с 828.6 млн. лв., което, изразено в процент, представлява 14.81%. В сравнение със същия период на 2005 г. нарастването на парите в обращение е по-ниско с 4.81 процентни пункта.

В края на септември 2006 г. дялът на банкнотите в стойностния размер на парите в обращение е 98.37%, на разменните монети – 1.58%, а на юбилейните монети – 0.05%. В сравнение с края на второто през третото тримесечие дялът на банкнотите нараства с 0.01 процентен пункт за сметка на намаляването дела на разменните монети. За едногодишен период спрямо края на септември 2005 г. тенденцията е обратна – с 0.04 процентни пункта намалява дялът на банкнотите изцяло за сметка на този на разменните монети, а юбилейните монети запазват относително постоянен дял през целия едногодишен период.

Средната банкнота в обращение в края на септември 2006 г. е 23.10 лв. В сравнение с края на юни 2006 г. тя е нараснала с 0.15 лв., а за едногодишен период – с 0.36 лв. **Средната монета в обращение** в края на септември 2006 г. е 0.14 лв. и остава същата както в края на 2005 г.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г. С Решение на УС на БНБ № 110 от 6. X.2005 г. банкнотите и разменните монети с неизтекъл срок на обмяна, които не са върнати в касите на БНБ, бяха приспаднати от парите в обращение. С цел съпоставимост на данните левовата им стойност е изключена от размера на парите в обращение и за предходни периоди.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

Към 30 септември 2006 г. броят на банкнотите в обращение нарасна с 6.76% в сравнение с края на юни и достигна 273.5 млн. бр. В стойностно изражение нарастването е със 7.47%, като към края на септември банкнотите достигнаха стойност от 6318.2 млн. лв. С най-голямо процентно увеличение в сравнение с края на второто тримесечие се увеличава броят на банкнотите от 100 лева, намиращи се в обращение (12.14%), или с 1 млн. бр., а с най-малко – купюрата от 20 лева, чийто брой в обращение за същия период нарасна с 5.70%, или с 4.5 млн. бр.

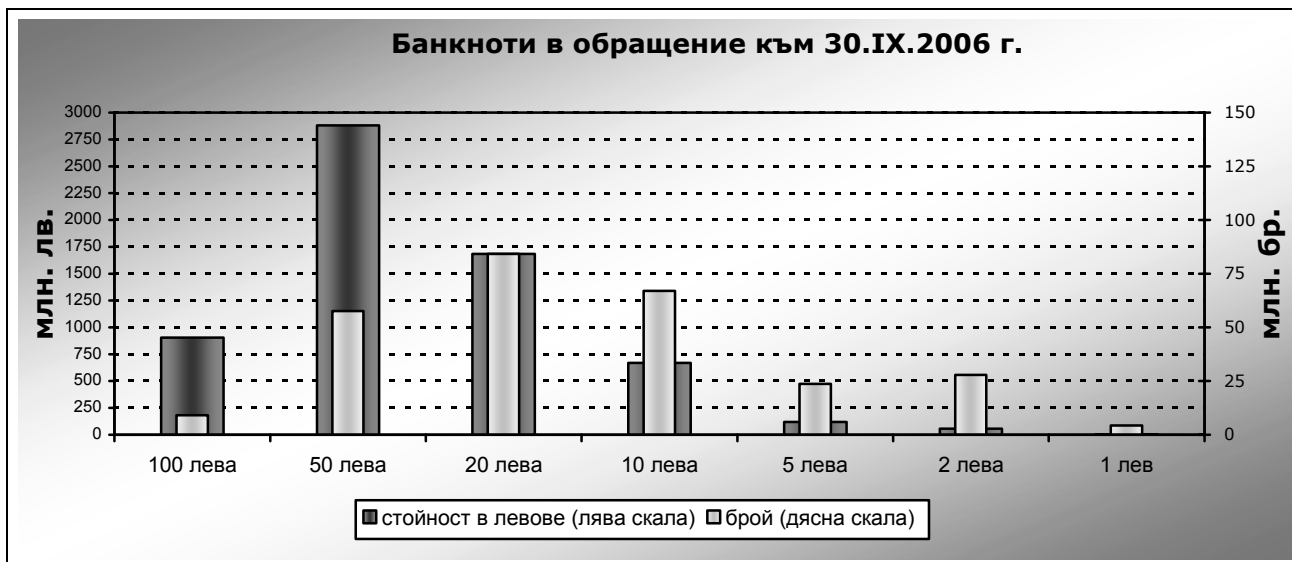
Въпреки промените в динамиката на броя на банкнотите през деветте месеца на 2006 г. не настъпиха съществени изменения в купюрния строеж на банкнотите в обращение. Към края на третото тримесечие на 2006 г. основната част от тях (над 76% от общия им брой в обращение) представляват купюрите от 10, 20 и 50 лева. С най-голям дял в купюрния строеж на банкнотите в обращение са 20-левовете банкноти (30.79%), а с най-малък – тези от 1 лев (1.56%).

Делът на купюрите от 5 и 10 лева в края на трето тримесечие намалява съответно с 0.07 и 0.06 процентни пункта, а делът на купюрата от 20 лева намалява с 0.31 процентни пункта.

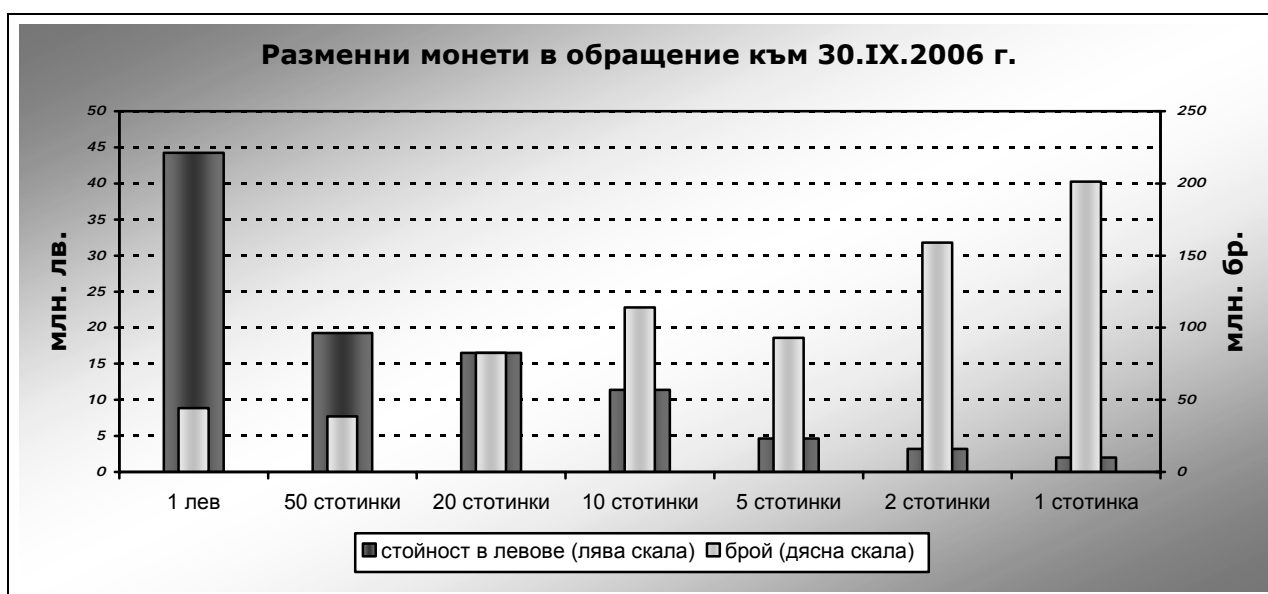
В сравнение с края на юни 2006 г. се увеличава делът на броя купюри от 2, 50 и 100 лева, които нарастват съответно с 0.28, 0.12 и 0.16 процентни пункта.

Динамиката на броя на банкнотите в обращение през третото тримесечие на 2006 г. продължава да следва очерталите се през изминалите няколко години тенденции. В номинално изражение на годишна база парите в обращение нарастват. Броят на банкнотите в паричното обращение се увеличава, като с по-бърз темп нараства броят на купюрите от 10, 20 и 50 лева, които се използват главно за зареждане на терминалните АТМ устройства.

Строежът по номинална стойност на монетите в обращение също се променя. С по-бързи темпове се увеличава делът на монетите от 1 и 2 стотинки, а с по-бавен темп – тези от 10, 20 и 50 стотинки. При монетите от 1 и 2 стотинки се наблюдава ефект на „потъване“ в паричното обращение и постоянно увеличаване на дела им в общия брой монети в обращение.

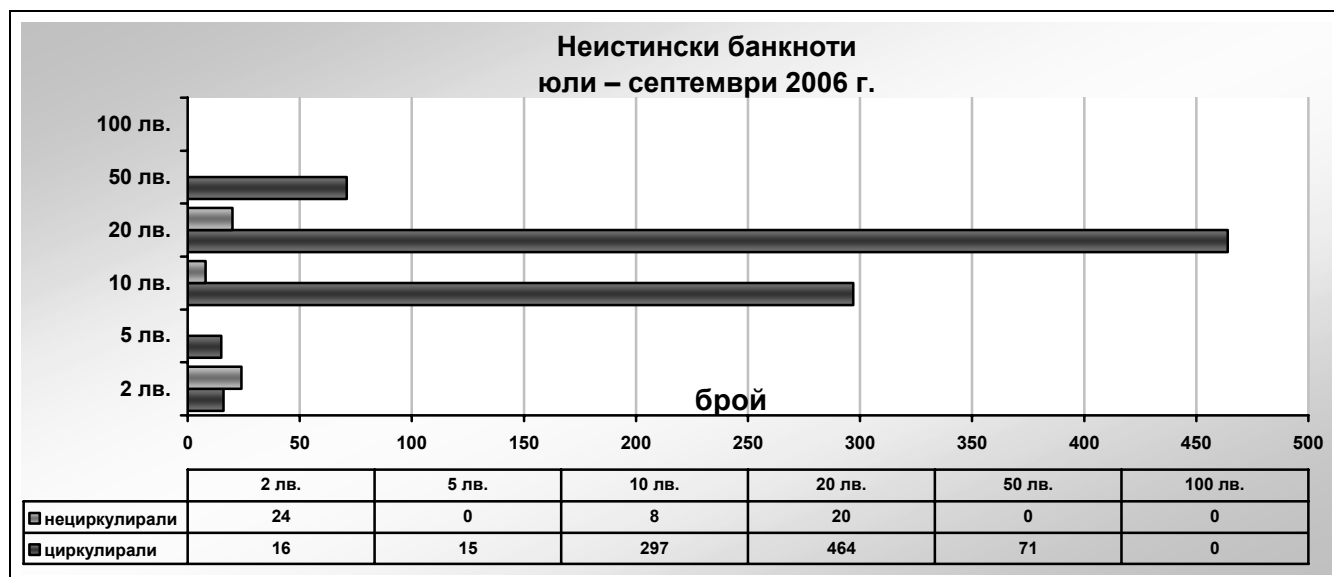

Към 30 септември 2006 г. броят на разменните монети в обращение се увеличи в сравнение с края на юни 2006 г. с 40.7 млн. бр. (5.87%) и достигна 732.8 млн. бр. За едногодишен период увеличението е със 106.5 млн. бр. (17%). Само през третото тримесечие на 2006 г. разменните монети в обращение са нараснали в стойностно изражение с 6.2 млн. лв. (6.5%), а за едногодишен период – с 13.6 млн. лв. (15.54%). В строежа по номинална стойност на монетите отделните номинали запазват относително постоянни дялове, независимо от абсолютното им количествено нарастване. Към 30 септември 2006 г. с най-голям дял от общия брой на монетите в обращение е монетата от 1 стотинка (27.48%), а с най-малък дял – тази от 50 стотинки (5.25%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През третото тримесечие на 2006 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани 915 броя неистински български банкноти. От тях 52 броя са задържани, преди да бъдат ползвани в паричното обращение, а броят на задържаните, банкноти, циркулирали в паричното обращение, е 863. В сравнение с второто тримесечие на 2006 г. общият брой на регистрираните и задържани неистински банкноти е намалял с 297 бр., или с 24.5%. От задържаните неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лева (52.90%). Неистинските банкноти от 10 лева са с дял от 33.33%, а дялът на тези от 50 лева е 7.76% от общия брой регистрирани и задържани неистински банкноти. Броят на регистрираните и задържани неистински банкноти от купюри 2 и 5 лева е 55 (6.01%).

В резултат от изпълнението на новите регулации и изисквания за чистота на банкнотите и монетите, регламентирани с Наредба № 18 за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение, очерталата се тенденция от второто тримесечие на годината към намаление на броя неистински банкноти, открити в цени пратки на търговските банки, продължи и през третото тримесечие на 2006 г.

През третото тримесечие на 2006 г. са задържани 573 бр. неистински български разменни монети, като 548 бр. от тях са от 50 стотинки, а останалите 25 бр. са от 1 лев.

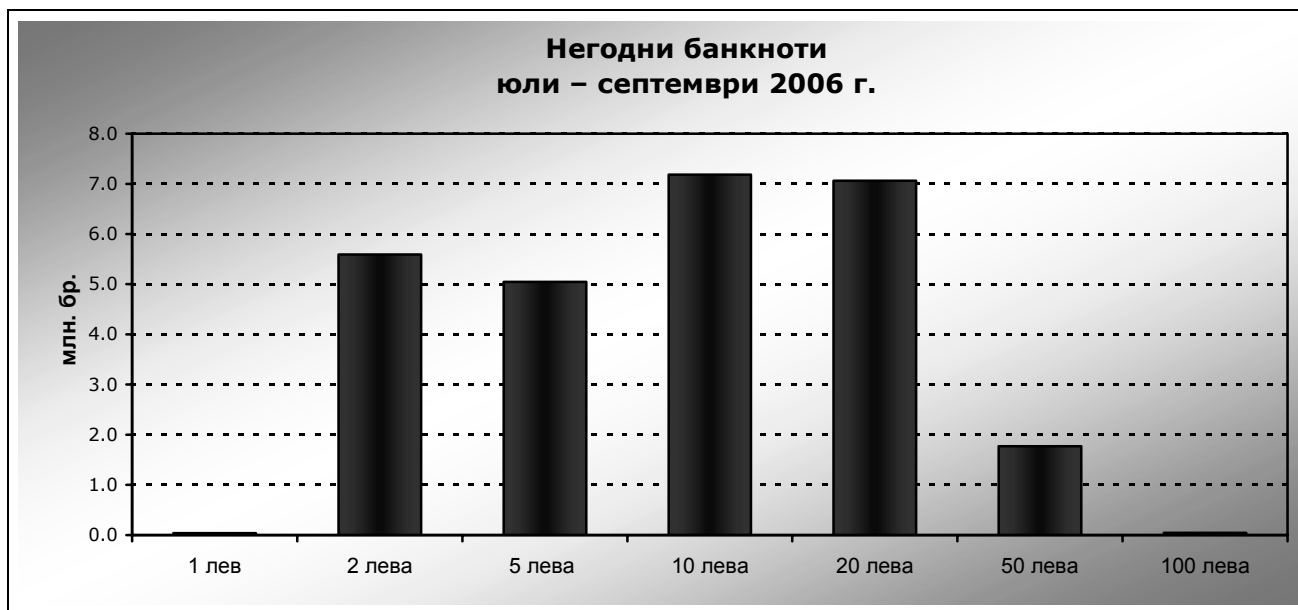
При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2006 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха регистрирани задържани неистински

чуждестранни банкноти, както следва: 331 бр. евро, 120 бр. щатски долари и 12 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

През третото тримесечие на 2006 г. общият брой на банкнотите, отделени като негодни, е 26.7 млн. бр. В сравнение с второто тримесечие те са повече с 3.5 млн. бр. (15.22%). По-голям е броят на отделени негодни банкноти от купюри 2, 5, 10 и 20 лева, като това е следствие от общото нарастване броя на обработените банкноти.

Процентът на отделените като негодни от всички обработени банкноти за едногодишен период продължава да е най-голям при купюрите от 2 лева (70.45%) и 5 лева (40.24%). Това е резултат от големия брой вторични обороти, които тези купюри правят в обращение поради по-честата им употреба в разплащанията на дребно и респективно по-бързото им износване.

При обработката на разменни монети през третото тримесечие на 2006 г. като негодни са отделени 54 хил. бр. Те са близо 2 пъти по-малко в сравнение с отделените като негодни през второто тримесечие на 2006 г.

² Това е броят на банкнотите и разменните монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

**Негодни разменни монети
юли – септември 2006 г.**

